

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

Siirtymätasaus

Pysyvän siirtymätasauksen alarajaa esitetään muutettavaksi 100 eurosta asukasta kohden 50 euroon asukasta kohden. 50 euroa ylittävä laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotus tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella. Tärkeää on se, että siirtymätasauksen muutos toteutetaan vähentämättä rahoitusta niiltä hyvinvointialueilta, joihin muutos ei suoraan vaikuta.

Siirtymätasauksen laskennan perusteena käytettyjen kuntien ilmoittamien tietojen tarkistaminen on kannatettavaa. Lakiesityksen mukaan kuntien vuoden 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen osalta takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset otettaisiin huomioon niin, etteivät ne vääristä siirtyviä kustannuksia. Tällä hetkellä eri alueiden kunnat ovat eri asemassa riippuen siitä, onko palkkaratkaisut tehty jo aiempina vuosina vai tehdäänkö ne vasta hyvinvointialueuudistuksen voimaantulon jälkeen. Palkkaharmonisoinnin toteuttaminen on tarpeellinen asia, mutta se ei yksin ratkaise sote-alan henkilöstöpulaa. Sote-henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamiseksi tarvitaan lisäksi mm. ministeriöiden, työmarkkinajärjestöjen sekä muiden toimijoiden laajaa yhteistyötä.

Lähtökohtaisesti hyvinvointialueiden rahoituskokonaisuuden, mukaan lukien siirtymätasauksen laskentamalli, tulisi olla riittävän selkeä ja ymmärrettävä. Pitkän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä edellytyksenä on se, että hyvinvointialueiden tulevien vuosien rahoituskokonaisuus ja rahoituksen määrään vaikuttavat tekijät ovat riittävän ajoissa tiedossa.

Kertakorvaus

Hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoitus korjataan jälkikäteen kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella hyvinvointialuekohtaisella kertakorvauksella. Kertakorvaus olisi mahdollista kirjata hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoitukseen ja se maksettaisiin tammikuussa 2024. Muutos tasoittaisi vuosien 2023 ja 2024 rahoitusta ja parantaisi hyvinvointialueiden tulosta vuonna 2023, mikä vaikuttaisi suotuisasti esim. alijäämän kattamiseen ja lainaottovaltuuden laskemiseen:

Hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:n 2 momentin mukaisesti hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Näin ollen vuoden 2023 alijäämän osalta kattamisvelvollisuus koskisi näitä alueita jo vuodesta 2024 alkaen. Korjauserän kirjaaminen vuoden 2023 rahoitukseen voi siten osaltaan helpottaa näiden alueiden tilannetta.

Lisäksi sillä olisi vaikutusta vuoden 2024 lainanottovaltuuksiin. Päätös hyvinvointialueiden vuoden 2024 lainanottovaltuuksista tehdään keväällä 2023. Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden määrään vaikuttaa muun muassa hyvinvointialueen vuosikate. Mikäli vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella tehtävä korjaus voitaisiin kirjata jo vuodelle 2023, vuoden 2023 vuosikatetta voidaan oikaista korjausta vastaavalla määrällä. Korjaus voitaisiin huomioida jo keväällä 2023 kuntien ennakkolistien tilinpäätöstietojen perusteella ja huomioida siten vuoden 2024 lainanottovaltuus.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvion alijäämä vuodelle 2023 on noin 57 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 alijäämäisen talousarvion taustalla on mm. lakisääteiset palvelutasovaatimukset, hallinnollisten toimintojen perustamiset ja uusien ICT-järjestelmien hankinta ja käyttöönotto alueella. Kertakorvauksen maksaminen tammikuussa 2024 on hyvinvointialueen v. 2023 käytännön toiminnan näkökulmasta ongelmallinen, koska se ei auta tänä vuonna mahdollisesti toteutuvaan akuuttiin kassakriisiin.